

שבת פרשת וארא, א' בשבט, התשע"ז 28.01.2017, גיליון מס' 11

שלום קהילה יקרה,

גשם / מאיר בנאי ז"ל

כביש אספלט, מול חומה
קבצנים בפינה
אני צועק בכל העיר
שיסתכלו עלי, רק עלי .

משתתף בקרבות
נצחונות, מפלות
אני צועק בכל העיר
שיסתכלו עלי, רק עלי .

גשם, רד כבר גשם
כי צריך לשטוף הכל
לא רוצה לראות הכל כשגש
הגשם
רד כבר גשם
כי העיר כבר עייפה
היא פוחדת מעצמה
רוצה לנשום .

זכרונות, אפלה
שוב שואל, אין תשובה
אני צועק בכל העיר
שיסתכלו עלי, רק עלי

גשם, רד כבר גשם ...

אני צועק בכל העיר
שיסתכלו עלי, רק עלי

ביה' בשבט תש"ח נפלה שיירת הל"ה בדרכה לתגבר את יישובי גוש עציון. לזכרם, מביאה **חגית שכטר** את סיפור השיירה. ביי"ט בשבט תשס"א נרצח חברנו **צחי ששון הי"ד** בכביש המנהרות בדרכו הביתה לראש צורים. ביקשנו **מאוס** להביא את סיפורו וממולי **יסלזון, טלי זעפרני ושלומי מור** לשתף אותנו בזיכרונותיהם.

במדור "בית אבי" מספרת לנו **דינה וייס** על דמותו של אביה, **שלדון סיגל ז"ל** ועל האתגרים שעמם התמודד בחייו.

בגיליון זה אנו עוסקים בזוויות שונות של חינוך הילדים והנוער. כהמשך לזיכרונות המטפלת של שרון גרין על בית הילדים הקיבוצי במדור הנוסטלגיה בעלון הקודם, חוזרת **יפעת מור** בזיכרונותיה לשנות ילדותה בבית הילדים בקיבוץ.

שי ששון משתף אותנו בעשייה הברוכה והחשובה הנעשית באגף הנוער במתנ"ס, **הרב ורדי** כותב על האתגרים וההתלבטויות הכרוכים בהכנת הבנים לבר המצווה, ו**כנה שכטר** עצה לנו עצות טובות כיצד לעודד ולהרגיל את ילדינו לאכול אוכל בריא.

במדור "דעות, הגיגים ומחשבות" משתפת אותנו **רעות ברוש** בתחושותיה כחברת קיבוץ.

במדור "לכל סיר יש סיפור" מבשל **בני לוי** מרק קובה חמוסטה, במתכון שמתאים גם לעצלנים שבינינו.

במדור "חוק הדתיים השלובים" נכיר הפעם את משפחות **ושדי ולביא**, ובמדור ה"סימנייה" ממשיך **יעקב דורירנבאום** לשמור אותנו במתח...

וכמובן, שאר מדורינו הקבועים מזמינים גם הם קריאה.

כתמיד, נשמח לשמוע את תגובותיכם בשבילים או במייל yarchon@r-tzurim.co.il.

קריאה מהנה!

צוות העלון: **הרב מרדכי ורדי**, **אביבית אהרונוף**, **רחלי אבלמן**, **איילת שטרן**, **צחי כהן**, **יעקב דורירנבאום** (עריכת לשון) ו**נעמה דיטור**.

מתחילים האתגרים של צומות, הגעה לתפילות במניין, השתלטות על הטכניקה של הנחת תפילין, ועוד. ואז לעשות בחירות מתאימות לילד בנוגע לאופי המסיבה, האם תהיה דרשה או לא? האם בעל פה או מן הכתב? וכו'. לאור כל זאת אין מנוס אלא לנסות ולעבור את זה ביחד עם הילד. בתיאום ציפיות ובמרחב של חופש בחירה מלא (לא חייב לומר דרשה), לעזור לו לקבל החלטות ולסייע לו לעמוד בהחלטות שלו. ולהוריד לחץ, גם את הלחץ של "לעבור את זה הכי טוב", וגם הלחץ הכללי שהבר-מצווה יהיה סימן ומופת לדרכו של הנער בחיים. כהורה לילד הראשון במחזור שחוגג בר מצווה אני יכול להציע להרפות, ולכוון את האתגרים בהתאמה לילד ולא את הילד בהתאמה לנומרות.

בראש חודש שבט הבן שלנו אבינעם עולה לתורה בשבת. עם כל אחד מהילדים שלנו ההיערכות לטקס בר המצווה הייתה אחרת. כל ילד לוקח את אירוע החניכה הזה עם דגשים אחרים. בכל מצב האתגר הגדול הוא להשתלט על הקריאה בתורה, שזה אתגר מורכב ורב מערכתי, גם אתגר מוזיקאלי וגם אתגר של עמידה מול קהל. לחץ והתרגשות, כל אחד לוקח את זה אחרת. הפחדים והחששות לטעות או להיתקע, המאמץ לזכור בעל פה את הניקוד והטעמים, וגם הרבה שעות של תרגול. לפעמים חשבתי שאולי זה קצת יותר מדי תובעני. בייחוד כאשר מדובר על פרשיות ארוכות. לכן תמיד הצעתי לא לקרוא את כל הפרשה. לפעמים זה יוצא באופן טבעי כי יש עוד שמחה באותה שבת, אז אפשר להתחלק בקלות. מעבר לקריאה בתורה

לבתי רוזנפלד וכל המשפחה,

משתתפים בצערך במות אמך

חיה ברכה ז"ל

המקום ינחם אותך בתוך שאר אבלי ציון
ויירושלים.

צחי ששון הי"ד – י"ט בשבט תשס"א

השאיר אחריו את רעייתו אוסי, ובניו תמיר (אז בן 7) ואיתן (אז בן 4). צחי הונצח בדרכים רבות, בין היתר בהקמת מצפה צחי בראש צורים בתום השלושים להירצחו, ובפינה החמה לחיילי צה"ל בצומת הגוש שהקימו אוסי ורותי גיליס לזכר צחי ולזכר ד"ר שמואל גיליס.

תושב ראש צורים, מ"פ במילואים, חשמלאי במקצועו. איש ישר, צנוע, מנהיג וחבר. צחוק לצד רצינות, אחריות והתמדה היו חלק מתכונותיו. איש תורה ועבודה, דגל ביישוב עם ישראל בארץ ישראל על פי תורת ישראל. חברות ועזרה לזולת היו נר לרגליו. נרצח בכביש המנהרות בדרכו לביתו במהלך האינתיפאדה השנייה, בטרם מלאו לו 35.

כמה אני אוהבת אותך, עד כמה אתה חשוב לי. לא יכולתי ללכת את פצעך וללחוש לך ש"עוד מעט זה ייגמר..." מרגע זה, עליי להמשיך לחלום ולדמיין מה אתה היית אומר לי לו ידעת שעל "גשר החיים" אעמוד אני עם תמיר ואיתן.

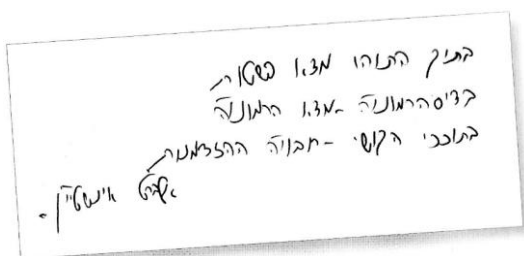

עם איתן

כפרות, עם תמיר

לשמחתי, יש באמתחתי מלאי של חכמת החיים שלך, אמונה אמיתית בבורא עולם, ואת החוסן הנפשי שלך, המחזקים אותי מאז אותו לילה נורא. ברור לי שהיית רוצה שנדבק בחיים. ופשוט לי שהיית רוצה שנקבל ונשלים עם המכה הנוראה שנחתה עלינו. באחד מהפתקים שלך כתבת לי: "... אבל אנחנו כאנשים מאמינים, אנו מאמינים שהכל לטובה, ושהקב"ה ישלח לנו עצה טובה... צריך קצת סבלנות ואורך רוח..." למחרת השלושים, בשעה קשה מאוד עבורי, מצאתי דף שמצדו האחד הוראות כתובות לתרגיל מילואים (מתאריך דצמבר 2000) ומצדו השני כתוב בכתב יד:

צחי, אמנם במספר השנים לא היינו הרבה יחד, אך אין לי ספק שאלו היו השנים המשמעותיות בחיי. הרגשתי

מבטינו הצטלבו בשבת שבה נפגשנו, בעמידה בתור לנטילת ידיים. לאחר שהחלפנו מספר מילים במהלך השבת, נפגשנו שוב בסעודה שלישית. לא אוכל לשכוח את עיניך כששרת בדבקות, חוס ואמונה, המעוררים קנאה.

פרידה ממך זה אומר פרידה ממישהו שבטחתי בו, שתמיד אתי, וידעתי שבכל בעיה שאתקל בה, משטות קטנה ועד בעיה משמעותית, לך כבר יהיה הפתרון הטוב ביותר.

יום אחד 'נתקענו' מחוץ לרכב, כשהמפתחות ברכב הסגור. ראיתי אותך מתהלך סביב הרכב למצוא מוצא, ואני ישבתי רגועה על המדרכה. לפתע הסתכלת עליי, ובטרוניה שאלת: "מה אתך, את לא מודאגת?", ואני

בתמימות עניתי: "לא כשאתה אתי..."; וזו ההרגשה שהרגשתי בחיים לצדך. לא דאגתי. קראתי לך "קומבינטור" היות שלכל פלוטר מצאת את הפתרון הטוב ביותר.

חודש לפני שנלקחת ממני חלמתי חלום נורא: אני במכונית, לאחר תאונה, עומדת בין שמים וארץ על חומת הגשר בכביש המנהרות בין גוש עציון לירושלים. המכונית התנדנדה בעמדה מסוכנת ביותר. בחלום נערך מבצע חילוץ ארוך ומייגע. מנוף שהובהל למקום ניסה לתפוס את הרכב ולהפילו לצד הגשר (הכביש). לאורך כל החילוץ אתה עמדת ליד הרמקול וצעקת: "אורי, אני אוהב אותך, אני סומך עליך, תנשמי לאט כדי שהרכב לא ייטה מטה. בבקשה, את חשובה לי; אורי, בבקשה עוד קצת סבלנות, את תכף בחוץ. אורי את חזקה, אני יודע, אל תישברי עכשיו... עוד מעט זה נגמר...".

התעוררתי בהרגשה נוראית. סיפרתי לך את החלום, אך אתה בחיך המתוק והמרגיע שלך אמרת: "חלומות שווא ידברו... תני צדקה, הרבה תפילה וזהו." לצערי חודש לאחר מכן היה מבצע חילוץ על אותו גשר ובאותו מקום. רק שהפעם הוא היה עבורך, והפעם זה לא היה חלום. הפעם לא יכולתי לצעוק ולומר לך עד

מעשיך, מחשבותיך, ערכיך ואמונתך הייחודית. אין לי ספק שאתה מלווה אותי וכואב אתי את חסרוניך. מתגעגעת מאוד, אוסי.

*** דברים אלו נכתבו עם הוצאת הספר לזכרו של צחי.

אני מודה לקב"ה על שאפשר לי "לזוז" מהגשר לצד בטוח יותר, שדודו אתי, ולראות את אופיו ויופיו של צחי "מבצבץ" מתמיר ואיתן.

שהקב"ה "סיפק" לנו הרבה ניסיונות, לא רגילים ולא פשוטים. אך עמדנו בהם יחד באמונה מלאה ובשמחה, בידיעה ובתקווה שיבואו ימים טובים יותר.

כעת אני עומדת לבד, במובן הפיזי, אך אין לך מושג עד כמה אני מרגישה אותך אתי; חווה אתי את הקושי והכאב המהולים בשמחה בגידול בנינו היקרים.

כמה מילים על צחי

שלומי מור

מחייך וקורץ לעברנו ואומר "אתם שרים פה ליד המנגינה", מפני שצחי ידע לשיר ולסלסל בדיוקבדיוק לפי המנגינה...

צחי היה גם חשמלאי ותמיד שמח לעזור בכל בעיה בלי לבקש אף תמורה... היה לו לב רחב וגדול. יהי זכרו ברוך.

צחי היה עלם חמודות, פניו מאירות ונעימות. התמורה הגדולה ביותר שהביא לראש צורים הייתה הסליחות הספרדיות בבוקר. עד שצחי הגיע הסליחות היו נאמרות בלילה ונוסף על כך היו לנו בעיות להשלים את המניין, אבל צחי התעקש וחולל את השינוי הגדול הזה ועד היום הן נאמרות בבוקר. כשהיה שומע אותנו מפייטים ומסלסלים את מנגינות בית אבא, הוא היה

לצחי

טלי זעפרני

צ'ק וביקשת שאחכה עד שתשלם... אמרתי לך שזה יכול לחכות לראשון לחודש אבל בשום אופן לא הסכמת... כשנתת לי את הצ'ק אמרת לי תודה על הכול... על זה שאני מטפלת בדבר הכי חשוב לך תמיר ואיתן. צחי היקר, כל כך הרבה זיכרונות והרבה כאב עולים בי כשאני נזכרת בתקופה הזו... רק שתדע שאני ממול, מציצה על הילדים שגדלו לתפארת ועל אוסי ודודו שהשקיעו... מתגעגעת, ואזכור אותך תמיד, טלי.

צחי היקר!!! הגעתם לקיבוץ זוג צעיר עם שני ילדים... נכנסת לכן בפעם הראשונה עם שני הילדים והצגת אותם... היית נראה כמו אבא גאה... לאט לאט זכיתי במשרת הבייביסיטר של תמיר ואיתן אחרי הגן... זאת הייתה תקופה יפה, לאט לאט נכנסתי למשפחה והרגשתי ממש חלק מכם... קראת לי "אנרגייזר"... 'טלי, אני רק מסתובב הכל מסודר'... חגגנו לאוסי יום הולדת והיה כל כך משמח, ארגנת את הכול... והיה יום הולדת מושלם... שלושה ימים לפני שנרצחת, כתבת לי

דברים שרואים מכאן, לא רואים משם – עיון בפרק עג בתהלים

מולי יסלזון

הקסומה של אברומי פלאם, "ואני תמיד עמך אחזת בידיםימיני: בעצתך תנחני ואחר כבוד תקחני" (תהלים עג, כג-כד). כן, זה השיר שכליך רציתי שישמע וידעתי שיאהב, שיש בו שילוב מדהים של עיבוד מוזיקלי המקושר לתוכן ולמסר הנובע מפסוק זה בפרט ומכל הפרק בכלל. כל מילה הלמה בי. כל תו נסך בי עוצמה וכוח. השמעתי ללא הפסקה, חזור ונגן, את השיר, בעוד אני מוצא עצמי לומד, לעילוי נשמתו הזכה, את הפרק כולו.

שירת אמונה ודבקות הייתה מנת חלקו של צחי. במכונית בדרכו לעבודתו, ובמהלך שעות היום שפתי רחשו מנגינה, פסוק מתהלים או זמר חסידי. לא יימחה מזיכרוני מראהו של צחי בעודו שר בקול רם "אני עבדך בן אמתך..." עוצם עיניו, מתנדנד ומבטו אל על. רציתי להפתיע אותו עם דיסק חסידי חדש שרכשתי רק ביום חמישי קודם שנלקח מעמנו; ידעתי שיאהב את אחד השירים ובדעתי היה להשמיע לו את השיר הזה בהקדם. ביום ראשון בערב, לאחר שחזרתי לביתי מביתו המיוותם, התיישבתי להאזין למילים ולמנגינתו

נקראנו נטיפים, קבוצת בית הילדים שלנו. עברנו ביחד דרך ארוכה והכרנו אחד את השני בעצב ובשמחה. היו לנו כבוד ואחוה אמתיים אחד לשני. בגילנו היינו חמש בנות ובן ובשכבה מתחתינו היו עשרה בנים ובת, כך שהחיבור היה טבעי והשלמנו שכבה אחת את השנייה לבית ילדים גדול. זה היה חיבור מיוחד במינו.

את הבוקר היינו מתחילים עם המטפלת שלנו ביחד בחדר האוכל – אנו בעצמנו היינו מכינים את הסנדוויצ'ים שלנו. אוכלים ארוחת בוקר קלה, חביתות, ירקות או דייסה (כמובן שהיו ילדים שסלדו מהדייסה והיו יושבים בשולחן "שונאי הדייסה" – ככה הן התנצחויות של ילדים...), בקיצור תארו לכם שבבתים לא הייתה קיימת סאגת הסנדוויצ'ים בכל בוקר... וכשחוזרים אוכלים ארוחת צהריים בחדר האוכל או בבית הילדים תלוי באיזו תקופה... בכל יום היינו מבליים עד ארבע אחרי הצהריים בבית הילדים – מכינים שיעורים, משחקים, עושים איזו פעילות, ורואים קצת טלוויזיה – מרקו, פינקו, רכבת ההפתעות או נילס. והולכים הביתה. בית הילדים שלנו היה איפה שהיום בית המדרש, רק שהוא היה מחולק אחרת. היו בו מטבח, פינת אוכל, חדרי שינה וחדר משחקים גדול, הוא היה הבית השני שלנו... אפילו הנדנדה שמאחוריו נשארה אותה הנדנדה, רק שבימינו יש לה יותר חלודה ויותר חריקות. בתור ילדים צעירים למדנו לעבוד בהדרגה ולא רק בחופשים. כל ילד התמקצע באחד הענפים: רפת, לול, חדר אוכל, טיפול, מטע, מפעל או מחסן בגדים. היינו כוח עבודה מאוד מועיל והרגשנו שסומכים עלינו לגמרי. הצטרפנו גם לגיוסים הכלליים של המשק במפעל כשהיו הרבה לחצים והזמנות. היו לנו גם תורנויות עריכה לפני שבת, ערכנו את כל חדר האוכל לסעודת השבת. כשעושים את כל העבודות האלו ביחד זאת חוויה וכיף ומעולם לא ציפינו לאיזו תמורה. התמורה הגדולה ביותר שקיבלנו הייתה שלמדנו לעבוד, להתאמץ וגם לקצור פירות ושבחים. אבל לא רק עבדנו, הייתה לנו ילדות עשירה בפעילויות והמטפלות היקרות שלנו היו עושות

שמיניות באוויר כדי שתמיד נחוה, נלמד ונרגיש דרך הפעילויות שלהן. הן חינו אותנו לאהבת התורה והארץ בדרך האמונה. והרבה הרבה דרך הרגליים – טיילנו המון (כמובן עם רבקה כהן האגדית) ונשמנו את הטבע הבתולי שהיה כאן על ההר, מה שכמעט נעלם בר"צ של ימינו...

אני מרגישה חובה להזכיר כאן כמה מטפלות שנתנו את מרצן ואת שנותיהן היפות כדי להפוך אותנו לילדים טובים ומקסימים (כמו שאנו היום... חחחחה), ביניהן: שולמית עוזרי, אהובה דותן, רבקה ברזילי, שרון גרין ודליה ניסן. כל אחת הטביעה בנו את חותמה, וזכורות לי פעילויות מיוחדות וטובות שכל אחת עשתה לנו... בוודאי שכחתי עוד הרבה אנשים שבילו אתנו בבית הילדים, ככה היה קורה אם הייתה בעיה בסידור העבודה... אז היו מגיעים אלינו לפתע אליעזר ברנט ז"ל, עמיקם ז"ל או פול סאק ייבדל לחיים ארוכים... והאווירה הייתה משתנית והופכת למשעשעת.

נזכרתי שבמשך כמה שנים היינו שומעים שיעור פרשת שבוע בכל שבת אצל משפחת עם שלם מפיו של עמיקם ז"ל. כשאני חושבת על זה אני באמת מבינה באילו מסירות, התמדה ואהבה גדלנו...

ככה גדלנו בכל תקופת היסודי ובתחילת התיכון, אך בתחילת שנות התשעים הייתה אווירה קשה מאוד בקיבוץ ורבות ממשפחות החברים עזבו, כמו שציפורים נודדות יודעות מתי לעוף הם עפו בלהקות... זו הייתה הרגשה כמו של מגדל קלפים שנופל, עוד משפחה ועוד ועוד... וכבר אי אפשר היה ללכת בקיבוץ ולדעת מי יקום מחר וילך... וכך מתוך שבעה עשר נטיפים, אחרי שנתיים בערך נותרנו רק שבעה. וממילא התיכונים והפנימיות הפרידו את מה שנותר.

ומאז, בית הילדים נטיפים נשאר זיכרון מתוק וחלומי – על שבעה עשר ילדים שאוהבים מאוד אחד את השני ומכירים ברמת המזלג, בעצב ובשמחה, בחולשות ובחוזק...

פעם היינו שבעה עשר נטיפים.

"איש אמונה ועשייה

*שלא וויתר מול אתגרים כבירים
לחם כל ימיו במאבקים עבור עמו
אב מסור, אהב את משפחתו
השתמש בכשרונותיו לתת לאחרים".*

כך כתוב על קברו של אבי, שלדון
(שרגא/שלי...) סיגל.

דעותיהם, כמו דעותיו, נתנו מענה
להתמודדויות היומיומיות שלהם
כיהודים שחיו בברוקלין. התפיסה
המשפחתית הייתה שעל מנת לשרוד
היה צורך בגאווה יהודית גדולה,
נוכחות יהודית, ובמידת הצורך לפעול
נגד אנטישמיות בכל צורה שהיא.

במלחמת יום כיפור הגיעו הוריי להתנדב בקיבוץ
בארות יצחק ושם אבי הקים לולים של תרנגולי הודו
ו'צלח במלאכת הלולים'. הוריי נרשמו להגיע ליישוב
אפרת עוד לפני שהיה קיים ובשנת 1979 עלו לארץ
ושכנו במעון עולים.

****הבית המרווח** שעזבו בניו יורק כזוג צעיר למול
התיאור של החדר במעון העולים עם מיטת הסוכנות
והתינוקת הקטנה שישנה בתוך מגירה, מסמל ללא
ספק את משמעות העלייה לארץ – המעבר מחיי
הגודל והעוצמה הפיזית לחיי הגדלות והעוצמה
הארץ-ישראלית. ממעון העולים עברו לסן סימון
לתקופה, ובמקביל בנה אבי את ביתנו באפרת (אז
הרים, גבעות ומייסדים).

באפרת תרם רבות להתפתחות ולהרחבת המקום,
בנה, שיפץ והרחיב בתים ומבני ציבור (למכירים,
לדוגמה הבניין ה'ר'ב תכליתי' שהיה אז מרכז היישוב,
כיום קצה השכונה הדרומית...).

אנשים נהנו ואהבו להיות בחברתו ולשמוע אותו, ובין
אם הסכימו אִתּוֹ או לא, ללא ספק זכרו את שאמר.
אבי לא היסס להילחם בגלגלי הבירוקרטיה
והפוליטיקה, וכן בדמויות שלכאורה היו בעלות
מעמד חברתי וכוחות גדולים משלו.

באחד הימים נעמדו צלמים מול ביתנו לצלם את
הכתובת התמונה ש'הופיעה פתאום' על גג ביתנו –
"Lets Deal Efrat For Peace". כשהחלו הדיונים
בארץ על 'שטחים תמורת שלום', דבר שאבי ראה
כסכנה ממשית, ייתכן שהוא הציע (באופן ציני או
לחילופין ענייני מאוד) שהוא יהיה הראשון לעשות
עסקה, למסור את ביתו תמורת שלום, שלום אִמְתִּי.

אבי נולד וגדל בברוקלין, ניו יורק בשנות ה-40. הוא
גדל בבית שומר מצוות ולמד ביסודי בישיבת עץ
חיים. בגיל צעיר אמו נפטרה ואביו נישא בשנית. כבר
בשלב זה בחייו לימד את עצמו להיות עצמאי הן
בהתנהלות היומיומית והן בדרך החשיבה, בעמדות
ובאמונות. אבי לא חסך את שחשב מאף אדם שהיה
משמעותי עבורו. סיפורים רבים רצים בקרב
המשפחה והחברים על מגוון ההרפתקאות שחווה
כילד וכמתבגר. לדוגמה הוא פירק חלקי רכבים
שונים ובנה רכב מחדש. כך היה – אהב לפרק כל מיני
מכונות ומכשירים, פירק והרכיב מחדש. את לימודיו
האקדמיים למד ב'סיטי קולג', אוניברסיטת ניו
יורק, שם למד אדריכלות. בשנות ה-70 היה פעיל ב-
JDL – הליגה להגנה יהודית, תנועה אשר הוקמה על
ידי הרב מאיר כהנא בארצות הברית.

***אני** כותבת שורות אלו בידיעה שאני מעלה נושא
שעלול להכעיס ואף לעורר התנגדות מצד חלק
מהקוראים, אך עבר לא מוחקים וגם לא מייפיים. הוא
חלק בלתי נפרד מאתנו ומה שמביא אותנו למי
שאנחנו כיום.

רבים הכירו והעריכו את אבי, חלקם התנגדו
לתפיסותיו וחלקם תמכו, אך כולם ראו בו דמות
חזקה, רצינית, מלאת רגש ותשוקה לאמונותיו.

בתקופה זו, בגיל 24, פגש את אמי וכשנתיים לאחר
מכן נישאו. אמי נוהגת לומר שאבי היה בנם של
הוריה באותה המידה שהיא הייתה בת להוריה. אבי
ליווה את דודי בפרויקט משותף של בניית בית הקיט
של סבי וסבתי ב'צפון מדינת ניו יורק'. אבי השתלב
נהדר עם אחי אמי והם הסתכלו אליו בהערכה רבה.

במהלך השנים אבי חלה והיה זקוק להשתלת לב, תהליך אשר עוד לא היה קיים בארץ (ב-1968, שנה אחרי השתלת הלב הראשונה בעולם, הצליחו בארץ להשתיל לאדם שסבל מאיספיקת לב קשה, אך הוא נפטר לאחר שבועיים). אבי נכנס לרשימת המתנה ללב חדש וכשהגיע הזמן טסנו כל המשפחה לקליפורניה. להורי הייתה מאוד קשה המחשבה שהמשפחה 'עוזבת' את הארץ, אך המחשבה שהמשפחה תפוצל לא באה בחשבון. וכך חיינו במשך שנה אצל דודים שלי בלוס אנג'לס.

***עד היום אמא שלי אומרת שמשפחה לא עוברת לגור, גם באופן זמני, מחוץ לארץ ישראל אלא אם כן מדובר בדיני נפשות (ואם רוצים להיות שליחים אפשר להיות שליחים פה בארץ כי הארץ זקוקה לנו ואנו לה...).

להוריי היה מאוד חשוב שנבין את התהליך שאבי עובר, וכך בבית החולים UCLA ישבנו אחותי

ואני (גילאי 6-8) והקשבנו להסבר של רופא בכיר על התהליך של החלפת לב בגוף אדם חי (עם הדמיה וכו').

כששבנו לארץ אבי היה פעיל בקבוצה של ישראלים שעברו השתלות לב בעולם. המשפחות הפכו למעין משפחה רחבה, חגגנו אירועים ושבחות עם משפחות בעלות אמונות ותפיסות שונות זו מזו, כשהמשותף להן היה 'לב חדש'. חוויית הקרבה לאנשים שזכו ממש להזדמנות שנייה, ובקרב משפחותיהם היא חוויה עוצמתית. ההתעניינות האישית אחד בשני, בחייהם, בהתנהלותם היומיומית הייתה אמתית. כמה הערצתי את ה'חברה הגיבורה', ילדה בת 14 שעברה השתלת לב. אני זוכרת שיחה אחת בנושא החשיבות של פיתוח המשאבים לאפשר תשתית להשתלות לב בארץ, ובשנות ה-90 (לאחר שפותחו תרופות נוגדות דחייה של השתל) התחדשו ההשתלות בארץ. בשלב זה אבי היה זקוק להשתלת לב נוספת. מכיוון שהיה קושי רב בהשגת איברים להשתלה בארץ וההשתלה הראשונה נעשתה ב-UCLA, ומכיוון

שבארץ לא התנסו בהשתלת לב שנייה (ובעולם כולו הדבר היה מאוד נדיר), חזרנו בשנית ללוס אנג'לס והמתנו ללב חדש. בתקופה זו הוריי היו פעילים בקהילה בלוס אנג'לס, והיו סוכני ציונות ועלייה לארץ (השליחים הכי טובים הם אלו שלא מתכוונים לכך). סביב אבי תמיד הייתה קבוצת אנשים שהיו צמאים לשמוע את שחשב ואמר על הארץ שלנו, האחת והיחידה, והוא לא היסס לומר לחבריו מה הוא חושב על כך שהם תומכים בארץ ומזדהים איתה ב'שלט רחוק'. הוריי סייעו בתנועת בני עקיבא ובעמותת 'תומכי שבת' שארזה מוצרי מזון למשפחות לכבוד שבת, שם אבי ניצל את כשרונותיו שרכש במלאכת הלולים בימיו בקיבוץ בארות יצחק. אבי הבחין בכמויות האוכל שהיו במחסנים ואמר שבין אם אנשים נזקקים ובין אם פחות, כל אדם נהנה מאוכל טרי וכך החל למספר את הביצים ואת הקופסאות, והפך את העבודה ליעילה ומסודרת. שם שמעתי מפי החברים את המושג 'sheldon style'. באחת השבתות ישבתי בבית, הטלפון צלצל ושמעתי את התא הקולי עונה, וקול של אישה בישר שהגיע לב ושעל אבי להגיע מיד לבית החולים. ההשתלה הצליחה! אבא שלי, הגיבור שלי, שרד השתלת לב שנייה ותוך ימים ספורים (בניגוד למצופה) מיצה את עצמו בבית החולים והשתחרר, וכעבור תקופת מעקב שבנו הביתה לאפרת! הלב של אבא שלי היה חלש. הניתוח הצליח אבל הגוף דחה את הלב בגלל תופעה כרונית בגופו שלא היה ניתן להסביר. אבי הסכים לכל ניסוי על גופו כדי לנסות לעצור את התדרדרות אי ספיקת הלב. אבי היה זקוק לקוצב לב מלאכותי, לקח כל יום מספר רב של כדורים שלהם תופעות לוואי קשות, קיבל טיפול דיאליזה, הסתובב לעתים עם בלון חמצן ולעתים בכסא גלגלים, ולפני כל חג שהתקרב נזכרנו שבחג הקודם בדיוק התאשפז או עדיין לא השתחרר הביתה. החלו הדיבורים על השתלת לב שלישית. למרות או בגלל כל זה הלב של אבא המשיך לפעום, רוח לבו שהקב"ה נתן לו בעת לידתו פעם, פעם חזק בתשוקה עזה לחיים. הלהט, רוח הלחימה והאמונה היו איתנים ובלתי מנוצחים. בזכרוני חרוטה תמונה של אבא שלי יושב על ארגז בקומה השנייה בשלד הבית האחרון שבנה כשלצדו בלון חמצן, והוא נותן הוראות ודורש בדיוק מיקומם

של הקרשים למעלה, ודרך חור מביט למטה ומזכיר לעובדיו שכל אריח שלא במקומו יוצא ונכנס מחדש, אבי לא סיים את מלאכת הבנייה. ביום ראשון בבוקר, ר"ח סיוון התשנ"ו נסענו אחותי, אחי ואני

לבית החולים הדסה עין כרם, בידיעה שצריך להגיע לשם בהקדם. באותו הלילה הצליחו להחיות את אבי פעמיים והפעם השלישית לא צלחה. עלינו במעלית וכשיצאנו התבשר לנו שאבי נשם את נשימתו

האחרונה זה עתה. נכנסתי להיפרד מאבי, נשקתי לו על כף ידו. ושם סביבי חולים במיטתם, מתפללים לזכות להזדמנות שנייה, לאותן שנים נוספות שבהן זכה אבי.

ברשותי כרטיס תורם – כרטיס אדי – "כי קדושת החיים היא ערך עליון ובידינו הכוח להציל!".

*****בתמונה המנתח של אבא, אבא, אני ואחיי בפיקיניק מושטלי לב בלוס אנג'לס (כל מושטל קיבל פרח, אבי 2=2 השתלות. על החולצה: "אני הוכחה חייה שהשתלות לב עובדות").

אגף הנוער גוש עציון – נא להכיר

שי ששון

שומעים גם את הדאגות שלהם והשאירות שלהם, ומנסים לתת לכך מענה. נוסף על כך, אנחנו עובדים בצורה של מעגלים כאשר כל נער מוקף בשלושה מעגלים של מענה, מעגל משפחתי, מעגל יישובי ומעגל אזורי. המעגל המשפחתי הוא לא באחריותנו, אך ברור שכל נער ונערה שייכים קודם כול אליו והוא נותן מענה ראשוני לכל עניין, וכבר אמרו לפני – "הכל מתחיל בבית". המעגל השני מתקיים ביישוב והוא כולל כמה רכיבים (שמשותפים מיישוב ליישוב בהתאם לאופי של היישוב ולנתונים השונים של כל יישוב). למשל תנועת נוער, משפחות מאמצות, רכו נוער, פעילויות מעטפת של הקהילה (תרבות, ועדות וכו') ורכו פרט שעומד בקשר עם הנוער שנמצא בסכנת נשירה וניתוק. הרעיון הוא שלכל בן נוער יהיו כמה מסגרות בתוך היישוב שאתן הוא יכול להיות בקשר, כך למשל אם מאבדים קשר עם הנער בתנועת הנוער, יש מסגרות נוספות שיכולות לשמור אותו על קשר, ואז הוא יכול לפתח קשר עם רכו הנוער או עם משפחה מאמצת וכו'. השותפים למערכת היישובית כוללים גם את הנהלת היישוב וגם את העובדים המקצועיים ביישוב (המזכיר, רכו הקהילה, רכו הנוער, הקומונרית ורכו הפרט), ועדת חינוך, ועדת נוער ומשפחות מאמצות. כל הגורמים האלה אמורים לשתף פעולה, כל אחד מהפן שלו, למטרה

ביקשוני לספר קצת על פעילות אגף הנוער של גוש עציון. לפני כשנתיים וחצי התחלתי לעבוד כמנהל אגף הנוער במועצה אזורית גוש עציון. לפני שהגעתי לכאן עבדתי בתפקיד מקביל בשכונת רמות בירושלים. המעבר בין התפקידים נתן לי פרספקטיבה על מצב הנוער בגוש עציון, ואני יכול לומר לכם שמצב הנוער פה טוב בהשוואה למקומות אחרים. כדי לסבר את האוזן אסביר שבירושלים יש כ-120 אלף בני נוער בכל העיר. רק בשכונת רמות בה עבדתי לפני כן היו כ-7,000 בני נוער, כאשר על פי ההערכות שלנו הצלחנו להגיע בפעילות במידה כלשהי לכ-4,000 מתוכם, כאשר ברור שעם רובם הקשר היה מאוד מצומצם. פה לעומת זאת יש כ-3,500 בני נוער, ואנחנו מצליחים ברוך השם להגיע לכולם ללא יוצא מן הכלל. יש להבדל הזה שתי סיבות עיקריות, הראשונה היא המעורבות של התושבים והשנייה היא שיטת עבודה מעגלית. המעורבות של התושבים בולטת בשני תחומים, התושבים מעורבים הן בקשר עם המועצה והצפת החשיבות של הנושא הזה מול הרשויות, והן בגלל האחריות והמעורבות האישית של ההורים שמתפקדים כוועדי יישובים, ועדות נוער, משפחות מאמצות וכו'. בהקשר הזה נדגיש שמבחינתנו גם ההורים של הנוער הם "לקוחות" שלנו, אנחנו

הזו. חשוב להסביר שהתפקיד של רכז הנוער הוא תפקיד מרחבי. הרכז אמור לשוטט, להיות נוכח בשטח וליצור ביוזמתו קשר עם בני הנוער. הרכז אמור למנף יוזמות חיוביות של בני הנוער, להגשים חלומות, לתת אלטרנטיבות חיוביות וליצוק תוכן שמשלים ומוסיף לתכנים שניתנים בבתי הספר ובסביבה. הקשר עם הרכז מסייע בין היתר בכך שאם חלילה יהיה מצב שנער מתחיל להתדרדר, הרכז כבר יהיה אֶתוֹ בקשר מלכתחילה, ויוכל למנוע או לבלום את ההתדרדרות. נוסף על כך, יש לנו ברוב היישובים גם רכז פרט שהוא רכז קידום נוער (בראש צורים היה בעבר רכז קידום נוער, ויש תכניות לחזור ולאייש את התפקיד). רכז פרט אמור להיות בקשר פרטני עם בני נוער שנמצאים במצבי סיכון, כאשר לא מחכים שנער יתדרדר מאוד, אלא יוזמים אֶתוֹ קשר עוד קודם לכן. בשיטת העבודה הזו רכזי הנוער משמשים ככתובת ראשונית לכל עניין שמטריד את הנוער. לדוגמה, קרה שבזמן שיחה עם אחד הנערים, רכז הנוער הבין שהנער חווה אלימות משמעותית בבית. הנער פלט משהו, התגלגלה שיחה והנושא נחשף וזכה לטיפול מתאים. אנחנו אמורים לתפוס דברים מהשטח. רכז הנוער קיבל הכוונה לגורמים המקצועיים דרך היחידה לקידום נוער ואגף הרווחה. האמון של הנוער ברכזים הוא נושא קריטי. מבחינתנו חשוב שבני הנוער ירגישו שהרכזים נמצאים אִתָּם ולא יתפסו את הרכזים כגורם של הממסד. התפיסה מאחורי התפקידים האלה היא שגם אם חלילה נער מתחיל להתדרדר, למשל מסתכסך עם הבית, מתחבר לחברה שלילית, עוזב את הלימודים או את הדת, מנסים לשמור אֶתוֹ על ערוצים פתוחים כדי שהקריסה לא תתרחש בכל הממדים בחייו אלא תישאר רק באותו תחום, בשאיפה שיגיע בהמשך גם באותו העניין לאיזון. תפיסה שנייה הקשורה לכך ועומדת ביסוד העבודה שלנו, היא תפיסה של מניעה דרך יצירת תוכן חיובי ועניין. אנחנו עוסקים בבניית כל מיני מסגרות בתוך היישוב שייטנו תוכן חיובי לנוער, כאשר המגוון של האלטרנטיבות שאנחנו נותנים לבני הנוער במעגל היישובי הוא מאוד גדול – קורסים, פעילויות ספורט, הנהגה צעירה, בית מדרש, משפחות מאמצות, התנדבויות, כל מיני מסגרות שנועדו למלא בתוכן חיובי. אנחנו מאמינים ש"הבטלה מביאה לידי שיעמום ושיעמום מביא לידי חטא", ולכן אנחנו

שואפים לכמה שפחות שיעמום. זו אגב, גם התפיסה בבניית תכנית הקיץ, לתת כמה שיותר אפשרויות לפעילות של תוכן כדי להימנע מהבטלה, ומהנזקים שהיא עלולה לגרום. כשאנחנו אומרים "פעילות מניעה", אנחנו מתכוונים למניעה סמויה. בניגוד אלינו, כשהמטרה עסוקה במניעה היא מפרסמת אזהרות, דואגת לאכיפה ולהרתעה. מחלקת דוחות ודואגת לנוכחות מרתיעה ברחוב. אנחנו עובדים בצורה שונה מאוד, ומנסים ללכת על מניעה סמויה יותר. הכוונה היא לפעול בשתי התפיסות האלה: להגדיל את האלטרנטיבות של תעסוקה חיובית, ולבנות קשרים אישיים שוטפים עם הנוער כדי שאם נער יתחיל ליפול לא תהיה התדרדרות מוחלטת, אלא הוא ייבלם על ידי מכלול הקשרים שבנינו אִתָּו. לצערי, לעתים קרובות יש חוסר הבנה של נושא זה אצל מי שלא עוסק בתחום, ואז אפשר לראות מצב שביישוב כלשהו קורה שרכז הנוער או רכז הפרט עוזבים והיישוב לא דואג לאייש מיד את המשרה. כעבור כמה חודשים פתאום מרגישים התדרדרות אצל הנוער, פתאום יש יותר וונדליזם ותופעות שליליות, ואז מתעוררים לחפש רכז נוער חדש, אבל לרכז החדש כבר לוקח יותר זמן לשקם את הנזק שנוצר מההזנחה. לכן חשוב שתהיה הבנה של חשיבות העיסוק בנושא, דווקא כאשר יש תחושה ש"הכל בסדר" ואין בעיות מיוחדות עם הנוער. נחזור אל המבנה המעגלי שהזכרנו בהתחלה. אם חלילה נער נפלט מהמסגרת היישובית, ולא מוצא שם מענה מתאים, אגף הנוער מאותגר גם בבניית מענה אזורי, כאשר תמיד יש דילמה האם להתמקד במענה היישובי או במענה האזורי, ואנחנו בתפיסה שצריך "גם וגם". כחלק מתפיסה זו יש ברמה האזורית אלטרנטיבות נוספות לנוער שמחפש אתגרים או מענים נוספים, כמו מועצת הנוער האזורית, מרכז מוזיקה "ווליום", פרויקט הילה וקורסים במהלך השנה כמו קורס טכנאות טלפונים חכמים, קורס איפור מקצועי וכו'. יש לנו גם תכנית תרבות אזורית, הצגות והופעות שאנחנו מביאים לגוש, ואירועי שיא במהלך השנה. בקיץ, התקופה הרגישה ביותר בשנה מבחינת הנוער, נוסף על התכניות היישוביות יש גם תכנית אזורית שכוללת פעילויות שונות לכלל נוער הגוש, את האקדמיה לנוער ועוד. בימים אלו אנחנו מקימים מרכז תעסוקתי ייחודי לבני נוער, דרך היחידה

לקידום נוער, שחלק ממטרתו זה לסייע בהכוונה והעסקה של בני נוער בסיכון. יש לנו גם מרכזים טיפוליים אזוריים במזרח הגוש ובמערב הגוש, ואנו עובדים בימים אלו על הרחבת הפעילות גם לקליטה של נוער עולה, ועוד. אנחנו כל הזמן מתרחבים לשיתופי פעולה נוספים עם אגפים אחרים, ופועלים להשיג עוד תקציבים ולנסות אפיקים חדשים. יש תכניות עם משרד הקליטה, עם אגפי הרווחה, עם המשרד לשוויון חברתי, המשרד לבטחון פנים ועוד ועוד. חשוב להזכיר שאנחנו גם מנסים לממש יוזמות מדהימות של בני נוער ולתמוך בעשייה החיובית של הנוער. אין כמעט נער בגוש עציון שלא מעורב בהתנדבות כלשהי, וכל המערכת של פעילות הנוער מכוונת לעשייה ולתרומה לקהילה. לשם השוואה, נער עירוני לא נחשף לאפשרות לתרום בהיקפים כאלה, וזה יתרון משמעותי של המערכת כאן בגוש עציון. נוסף על כך, אנחנו מעודדים ותומכים כמיטב יכולתנו ביוזמות שבאות מהנוער עצמו. כך לדוגמה, רק לאחרונה בני נוער יצאו לעצרת האחדות שזים זיו שילון, כשזו הייתה יוזמה של בני נוער מראש צורים שביקשו לצאת, והצלחנו לגייס תקציב להסעה על מנת להוציא את היוזמה אל הפועל. דוגמה נוספת היא התכנית של "פק"ל ישישי" שרצה בשני הקיצים האחרונים, והיא פרי יוזמתם של בני נוער מראש צורים שפנו וביקשו

פעילות בעלת תוכן יותר ערכי או תורני בתכנית הקיץ, ואנחנו שמחנו להרים את הכפפה ולסייע, כאשר אותם בני נוער הם המפיקים והמובילים של התכנית. כמובן שהכול במסגרת האפשרויות המוגבלות שלנו ☺ אבל אנחנו מאוד משתדלים... בסופו של דבר המטרה היא שאף נער לא יתפספס. במבחן התוצאה אנחנו יכולים לומר שאין נער שלא עשינו מאמץ להגיע אליו אישית ובכמה דרכים, וזה, כמו שהצגתי בפתיחה, נתון לגמרי לא מובן מאלי. לא סיפרתי על הקונפליקטים שקיימים ביישובים, על העבודה של תנועות הנוער כאן בגוש ועוד היבטים רבים של עבודת אגף הנוער, אך נשמור זאת לפעם הבאה.

לפני סיום, חשוב לי לציין שללא העבודה הנפלאה של הצוותים המקצועיים בכל היישובים, וללא ההיענות היפה של הנוער המקסים שלנו הנענה לכל קריאה, לא היינו מגיעים לאיפה שאנחנו נמצאים היום, וכמובן עוד היד נטויה ☺.

בהזדמנות זו אני רוצה לומר תודה על שיתוף הפעולה הפורה ועל העבודה המסורה, להנהלת היישוב כאן בראש צורים, ולועדת נוער בראשות הרב יהודה גייסון ושמעון וייס שמשקיעים רבות מזמנם למען הנוער. תודות גם לרכזת הנוער המקסימה שחר מימרן ולקומונרית עידית המסורה, למשפחות המאמצות ולכל השותפים במלאכה.

לקראת גיליון מיוחד של עלי צורים העוסק בנושא "הקהילה",
ברצוננו לפרסם תמונות מקוריות הממחישות את נושא הקהילה, מספרות את
סיפור הקהילה שלנו או כל דבר המתקשר לנושא הקהילה.
צלמים מקצוענים, חובבים וכל מי שיש לו רעיון מקורי, מוזמנים לשלוח לכתובת
הדוא"ל: yarchon@r-tzurim.co.il חוזר תמונה + משפט הסבר.
התמונות הטובות / מקוריות יפורסמו בגיליון אדר שבו נחוגג שנה להולדת עלי
צורים. התמונות יפורסמו בשחור-לבן ומומלץ שיהיו באיכות גבוהה.
ניתן לשלוח תמונות עד מוצ"ש פרשת בא.
אז קדימה, גייסו את היצירתיות שבכם! אנחנו מחכים!
צוות עלי צורים.

שהמשורר הקדים את ההיסטוריונים, ברגשותיו הוא הקדים את המחקר.

גורל הגר"א:

בשבת בבוקר, הגיע לאזור קצין בריטי בשם דוגין. דוגין הצליח לשכנע את ערביי הסביבה, בשוחד ובתואנה שהמתים שייכים כולם לאללה, לאסוף את הגופות ולהעבירם לכפר ג'בעה. בשלב זה הגופות עדיין היו שלמות, אך במהלך הזמן שבין שבת לראשון בבוקר, הגיעו לאוזני הערבים שמועות שהיהודים כבשו את צורף, וכנקמה על כך הם החלו להשחית את גופות הל"ה. דוגין וחייליו הצליחו להשתלט על המצב ואספו את הגופות שהושחתו. אך דוגין הבין שהבאת הגופות לירושלים תגרום לזעזוע, ולכן החליט להביא את הגופות לקבורה בכפר עציון. ביום ראשון בערב, הורדו גופות הל"ה בחשיכה מהמשאיות על מנת שלא ניתן יהיה לחזות במראי הגופות. ביום שני בבוקר נערכה ההלוויה בכפר עציון, ועיתון "הצופה" דיווח למחרת כי על כל אחת מגופות הל"ה סומנו שם החלל ומשפחתו. שלושה חודשים לאחר מכן, ערב קום המדינה – ד' באייר תש"ח – נשמע בקשר: "מלכה נפלה!" גוש עציון נפל. שנה וחצי מאוחר יותר, בעקבות הסכמי שביתת הנשק, יצא הרב גורן למבצע "ליקוט עצמות" במטרה להביא את חללי המלחמה לקבר ישראל. עשרים ושלושה חללים זוהו בוודאות, בעיקר על פי תצלומי שיניים, וזהותם של שנים עשר החללים הנשארים נותרה מעורפלת. ב-17.11.1949 התקיימה ההלוויה הממלכתית לחללי גוש עציון, לטרון וגבעת הרדאר. הפעם, בניגוד לפעם הקודמת, הם נקברו בקברים אישיים, אך על שנים עשר קברים לא היו שמות. שנים עשרה המשפחות השכולות פנו לרב הראשי של ירושלים, הרב צבי פסח פרנק, והוא הציע לערוך גורל, המיוחס לגאון מוילנה – גורל הגר"א. הרב פרנק ביקש מהרב אריה לוי לערוך את הגורל, אך הוא סירב כיוון שראה עצמו לא ראוי. אך לאחר לחצים מצד הרב הראשי ומצד המשפחות השכולות הרב לוי נעתר, ושנה לאחר טקס הקבורה בירושלים, נערך גורל הגר"א.

אני כותבת שורות אלו בזמן ציון נפילת שיירת הל"ה לפני 69 שנים ותוהה לעצמי... אני עדיין מוצאת את עצמי נוסעת ממרכז הארץ לראש צורים, וחושבת על הדרך שאנשי מחלקת ההר עשו. כשאני עוברת את המחסום אני מפנה את מבטי לצדי הכביש וחושבת על מקוששת העצים או על הרועה הערבי ומדי פעם גם רואה מישהו מהם (או מבני משפחותיהם). איך הם העבירו את המידע כל כך מהר לצורף? איך הם התכוננו לקראת השיירה שעתידה להגיע? אני מביטה קדימה לכיוון ההרים הגבוהים וחושבת על משפטו של דני מס: "קיבלתי הוראה להגיע הערב לגוש עציון. ואם נתגלה כבר נהיה קרובים לגוש". אני רואה את העלייה מבת עין למעלה ותוהה אילו גדלות רוח ואומץ היו באותם אנשים שבאמת עשו הכול כדי לעזור לתושבי גוש עציון הנצורים. אני חושבת שרובנו מכירים את סיפור הקרב בצורה כזו או אחרת, אז חשבתי לשתף בדברים נוספים¹.

המשורר מקדים את ההיסטוריון:

שלושה ימים לאחר נפילת מחלקת הל"ה, יושב לו אדם בהונגריה וקורא על נפילת שלושים וחמישה אנשים, ובסערת רגשות אדירה הוא כותב את אשר על לבו. כתיבתו אינה מוצאת חן בעיניו והוא זורק את השיר לאח הבוערת, אך הנייר לא נכנס לתוך האח, ולמחרת האישה ההונגרייה שמארכת אותו, מחזירה לו את הדף המקומט. הוא משכתב את השיר ושולח אותו לארץ: "ראה הנה מוטלות גופותינו שורה ארוכה, ארוכה". את השיר כתב חיים גורי (ממשוררי דור תש"ח). כעשרים שנים לאחר מכן, כאשר נושא הל"ה נחקר, שאלו את חיים גורי, איך הוא ידע מה קרה שם? הוא מדבר בגוף ראשון כאילו היה שם. הוא מתאר שנגמרו כל הכדורים וכד', השיר נשמע מאוד היסטורי – "איך ידעת?", הוא ענה: "הרגשתי". הוא הכיר את דני מס (מפקד המחלקה) ולא יכול להעלות על דעתו סיפור אחר של הקרב. מדהים

¹ מקורות:

ספרו של יוחנן בן יעקב – מחלקת ההר, פרשת הל"ה. כתבתה של שרית מגן בעיתון סופשבוע 1997. ויקיפדיה.

בדרך מחלקת ההר – יוחנן בן יעקב.

ישנן מספר גרסאות כיצד יש לערוך את הטקס, אך עיקרו בדפדוף שבע פעמים בצורה סדרתית, בהתאם לדפים, עמודים, פסוקים ואותיות. הטקס נערך בבית המדרש שבביתו של הרב אריה לוי בנכחות שני בניו, חתנו ושניים מהאבות השכולים: ראובן מס ויצחק פרסיץ. תריסר נרות הודלקו ונאמרו פרקי תהילים. הרב התפלל לעילוי נשמת הקדושים והגורל התבצע באמצעות תנ"ך עתיק שעבר במשפחתו של הרב לוי. ייחודיותו של התנ"ך הייתה בכך שעמודי הספר נחצו לשניים והודפסו בשני טורים. הרב שמחה לוי, בנו של הרב, הסביר ש"יש לתנ"ך זה מעלה מיוחדת, הקשורה לאופן שבו עורכים את הגורל". מעבר לכך, סירב הרב להרחיב והשיטה המדויקת של עריכת הגורל נותרה עלומה. מעט ממה שכן ידוע על הגורל: הפסוק הראשון שהופיע היה: "לה' הארץ ומלואה" – ל"ה!! בכל פעם שאלו: מי טמון בשורה... בקבר...? לאחר מכן, פתחו את התנ"ך ובעלעול בסימן המספר שבע, הפסוק האחרון היה אמור לרמוז לשמו של המת. בכדי לתעד את המעמד, עבור המשפחות ועבור גורמים ממלכתיים, הרב אריה לוי ניהל פרוטוקול בכתב ידו וכתב את שם החלל, שורת הקבר, המיקום והפסוק. הגורל נערך אחת עשרה פעמים וכל השמות תועדו. השמות יצאו מדויקים ולא היה בפסוקים רמז, אלא שמות האנשים. לאחר מספר שנים הרב אריה לוי התראיין וענה שהוא מאמין שעשה כאן שליחות. הוא רצה לאשש את ההכרה והביטחון להורים השכולים שאלו הם קברי הבנים.

החמצה:

מפקד המשטרה הבריטית דוגין סיפר שהוא אסף על גבעת הקרב כחמישה עשר מכתבים של חיילים והעבירם למשטרת חברון, כשהבריטים עזבו את הארץ הפתקים נעלמו.

לזכרם:

אביו של **דני מס** ייסד לזכרו את סדרת הספרים: ספריית דני למדע פופולרי, בה יצאו שמונים וארבעה ספרים בענפי מדע שונים. מבצע דני לשחרור לוד ורמלה ב־1948 נקרא גם הוא על שמו. **טוביה קושניר** גדל בכפר יחזקאל. עוד מגיל צעיר היה בקשר עם בוטנאים שונים לצורכי החלפות מידע ואוספים. הוא גילה את השושן הצחור בכרמל, סלמנדרות ואת הדבורנית הגדולה. אוסף

האירוסים שנטע קושניר בגן הבוטני הלאומי בהר הצופים, התגלה לאחר שחרור ההר במלחמת ששת הימים, והועבר לקמפוס האוניברסיטה בגבעת רם. על שמו של טוביה קושניר נקראת 'סתוונית טוביה', מין מיוחד של סתוונית, הגדל רק במדבר יהודה, צפון הנגב וצפון סיני. הסופרת דבורה עומר כתבה עליו ביוגרפיה לבני הנעורים בשם "סערה באביב". טוביה קושניר מונצח גם בשירה של נעמי שמר "בכל שנה בסתיו גיורא", בשורה "טוביה מגדל עדיין איריסים שחורים ונדירים".

במכתב שנשלח להורי תלמידו שנפל במילוי תפקידו, כתב פרופסור עמוס דה-שליט:

"...בתחילתה של מלחמת העצמאות, נשארתי בתפקיד מסוים בהר הצופים שכותר ונותק מירושלים למשך שלושה ימים. כשחזרתי העירה למדתי על סוד נפילתם של שלושים וחמשת חבריי ליחידה בדרכם להגנת גוש עציון. הרגשתי עצמי מיותר בעולמו של הקדוש־ברוך הוא, ולא ידעתי למה אני עדיין מהלך זקוף. אמרתי אז לעצמי שאם הותיר הגורל זה או אחר מאתנו, לא עשה זאת אלא כדי שנהאנו שוקדים על עשייתם של אומה זו יאה למסירותם של בניה. גם עכשיו שבה ועולה בי אותה הרגשה, אותו כוח מדרבן האומר לנו שלא תרפינה ידינו, שנהא מכפילים מאמצינו למלא מקום הנופלים. לבנות עתיד טוב יותר ומהיר יותר שיהא ראוי לקורבנם של צעירים, קדושים וטהורים." **ביום האזכרה השלישי ועם ייסוד קיבוץ 'נתיב הל"ה', כתב דוד ברגוריון מכתב אל הורי הל"ה:** "צר לי מאוד על שאין ביכולתי להשתתף באזכרת הל"ה, בטקס העלייה של קיבוץ "לפיד" לנקודה שתיקרא על שמם. המאבק על ירושלים שימש נקודת מוקד למלחמת הקוממיות של עם ישראל בימינו, והגנת גוש־עציון הייתה אחד השיאים במאבק זה. השלושים וחמישה נחלצו להגנה נואשת זו ולא הגיעו למחוז חפצם, כי נפלו עד אחד בעמדם מול אלפים אויבים שנתקבצו מכל כפרי הסביבה. איני יודע אם הייתה בצבא הגנה לישראל או באיזה צבא שהוא בעולם מחלקה שכיזה בתוכה יותר תפארת־אדם וגבורת תום ועושר נפשי ממחלקה זו, שתעמוד לעד בתולדות עמנו בשם ל"ה [...] ובתוך גיבורי רוח וגוף אלה היו צעירים שנועדו להיות מאור חכמה ומדע לישראל ולגויים ואשר אבידתם אין לה שילומים לא

ממיטיבי הלכת, תוכלו לצפות בגבעת הקרב מהחניה שליד מחסום גיבעה. יש שם תצפית לזכרם. חשוב להדגיש שהאזור נמצא בשטח אש, לכן ניתן לטייל באזור רק בתיאום מראש או בימי שישי.

"בין הרי חברון"

לא נדם עוד, צעדם עוד

אל ליל – קרב אחרון."

(יורם טהרלב)

רק להוריהם, לחבריהם ולמעריציהם, אלא גם לא לרוח ישראל סבא. במה נוקיר זכרם המבורך? לא במצבות אבן וגם לא בספרי זיכרונות, אלא ברצון נאמן ומתמיד להידמות אליהם ככל האפשר. היצליח דורנו בזאת? שלכם, בהוקרה ובאהבה, ד. בן-גוריון."

אז אם חפצים אתם לצעוד בעקבות הל"ה, אתם מוזמנים ליצור קשר עם בית ספר שדה כפר עציון. הצעדה תצא בתאריך ה'22.17 בשעה 22:00. אם אתם מעוניינים להוקיר את זכרם ואתם לא

הנה מוטלות גופותינו/ חיים גורי

ראה, הנה מטלות גופותינו שורה ארצה, ארצה. פנינו שנו. הפנות נשקף מעינינו. איננו נושמים. פבים נגוהות אחרונים והערב צונח בחר. ראה, לא נקום להלך בדרך לאורה של שקיעה רחוקה. לא נאהב, לא נרעיד מיתרים בצלילים עננים ודמומים, לא נשאג בפנים עת הרוח עוברת ביער.

ראה, אמותינו שחוחות ושותקות, ורעינו חונקים את פבים, ומפץ רמונים מקרוב ודלקה ואותות מבשרים סערה! האמנם תטמינונו כעת? הן נקום, והגחנו שנית כמו אז, ושבנו שנית לתחיה. נדדה אגמים וגדולים ואצים לעזרה, פי הכל בקרבנו עוד חי ושוצף בעורקים ולוהט.

לא בגדנו. ראה, נשקנו צמוד ומרסן פדורים, אשפתנו ריקה.

הוא זוכר מלותינו עד תם. עוד קניו לוחטים

ודמנו מתז בשבילים שעל-שעל. עשינו ככל שנוכל, עד נפל האחרון ולא קם. האמנם נאשם אם נותרנו עם ערב מתים ושפתנו צמודות אל אדמת הסלעים הקשה? ראה, איזה לילה גדול ורחב. ראה, פריחת כוכבים במחשך. נחוחי ארנים. תקברונו כעת, ורגבי העפר על פנינו. פה התל סמור, חפירות, פה פלנו יחדו. יום חדש, אל תשפח! אל תשפח! כי נשאנו שמך, עד הפנות עצם את עינינו.

הנה מטלות גופותינו, שורה ארצה ואיננו נושמים. אך הרוח עזה בחרים ונושמת. והבקר נולד, וזריחת הטללים רוונה. עוד נשוב, נפגש, נחזר כפרחים אדמים. תפירונו מיד, זו "מחלקת הקר" האלמית. אז נפרח. עת תדום בחרים זעקת זריה אחרונה.

מסע ההלוויה

ביקשנו ממשפחות בראש צורים לענות בקלילות על כמה שאלות היכרות, והתוצאה לפניכם.

משפחת לביא

היא

נטע לבית רנגיבר,
בת 31.
גדלה בחצור הגלילית,
בת שבת עוז
בסניף חצור הגלילית,
עובדת באולפנת
נווה חנה.

הוא

איתן, בן 32.
גדל בקשת, בן
שבת יחיעם
בסניף קשת,
עובד במנהרות
הכותל.

ילדים זה שמחה

מעין (5), עמיחי (3), גפן (9 חודשים).

מיקום ביישוב:

רחוב ספיר, מתחת למשפחת ראם.

גרנו בעבר:

באלון שבות.

1. אילו היו כותבים ספר על חייך, מה היה שמו? **לא יקרה, שאלה הבאה...**
2. מה הדבר הכי כיפי שעשיתם בחמש השנים האחרונות? **אכלנו לחמניית מקל כוסמין חמה, מהתנור של מאפיית פת במלח. מומלץ.**
3. באיזו מדינה הייתם רוצים לבקר, ומדוע? **פרס, המקום בו אבא של נטע נולד.**
4. איזו מתנה לא הייתם רוצים לקבל? **צו לחודש מילואים.**
5. יומן ממוחשב או יומן נייר? **איתן – ממוחשב. נטע – נייר.**
6. ספר או סרט? **לא ממש מצליחים להגיע לשניהם, אבל אין כמו ספר טוב.**
7. מה עדיף למצוא בבית, ג'וקים או עכברים? **ברור שג'וקים! כפכף וזה נגמר.**
8. סטייק או לזניה? **בערב סטייק, בבוקר לזניה.**
9. קרוז באניית פאר, או טרק באלפים? **אחרי חורף בגוש, טרק באלפים יהיה קטן עלינו.**

משפחת ושדי

היא

רעות לבית פרויס,
בת 34.
גדלה באלון שבות,
בת שבט נריה
בסניף אלון שבות,
אחות אונקולוגית ילדים
בעין כרם.

אוהבת:
לקרוא ולטייל.

הוא

אמיר, בן 36.
גדל בקרני שומרון,
בן שבט שלם
בסניף קרני שומרון,
עובד כמחנך בדרך אבות.

אוהב:
ספורט, לטייל, ספר טוב.

ילדים זה שמחה

גפן (8), מעיין (6), ניצן (4), שחר (2).

מיקום ביישוב:

בקיבוץ (אצל קלמן על רחוב חלמיש).

גרנו בעבר:

אבן ספיר ואלון שבות.

1. אילו היו כותבים ספר על חייד, מה היה שמו? **רעות – חיים פעם אחת.**
2. אם הייתם זוכים בלוטו, מה הדבר הראשון שהייתם קונים? **רעות – 2,000 חבילות סופר גול. אמיר – טיול משפחתי ארוך מאוד בדרום אמריקה.**
3. באיזו מדינה הייתם רוצים לבקר, ומדוע? **רעות – בפיליפינים, מדינה יפה וזולה. אמיר – ניו זילנד בגלל שר הטבעות.**
4. איזו מתנה לא הייתם רוצים לקבל? **סמארטפון.**
5. איזה מאכל לא תסכימו לאכול לעולם? **סושי.**
6. יומן ממוחשב או יומן נייר? **רעות – נייר. אמיר – עם שניהם נשאר מפוזר.**
7. ספר או סרט? **ספר.**
8. מה עדיף למצוא בבית, ג'וקים או עכברים? **ג'וק.**
9. סטייק או לזניה? **שנינו צמחוניים.**
10. קרוז באניית פאר או טרק באלפים? **טרק.**

הרבה אנשים שעוברים לתזונה בריאה לא רק שמצליחים לשנות את תזונתם, אלא אפילו מתחילים ליהנות ממנה, להתענג עליה, לשמוח בה ולהתחבר אליה.

הבעיה היא כיצד להצליח גם להעביר את הילדים שלנו לשם? זאת שאלת מיליון הדולר!

אקדים ואומר שהדבר האידיאלי ביותר זה כמובן להרגיל את הפעוט למזונות טובים ובריאים, מרגע שאמו מתחילה לתת לו להתנסות בטעמים שונים. ככל שנקדים להרגיל אותם זה יהיה הטעם הנרכש שלהם. אם ניתן לפעוט לשתות חלב שקדים זה יהיה עבורו הטעם של החלב אליו הוא יתרגל, וכשניתן לו פתאום לשתות חלב פרה הוא ירק אותו החוצה מיד. ניתן לראות פעוטות המלקקים בהנאה שייקים ירוקים, בעוד שמבוגרים לעתים מעקמים פרצוף לטעם הלא מוכר הזה. מבוגרים מצליחים להסיר מתפריטם מזונות לא בריאים ומכניסים לביתם מזונות טובים ומזינים רק כאשר הם מבינים בשכל מה טוב לגופם ומה מזיק. כשיש הבנה קל יותר ליישם. אצל ילדים בגילאי הגן והכיתות הנמוכות ההבנה בשכל לא תופשת. מה שמניע אותם זה היצר, הרגש, הדחף והחשק. כאשר ננסה להסביר להם שחטיפים, למשל, הם רעל לגוף – הם לא יקשיבו. אם אומר להם שמלפפון זה בריא – זה לא יגרום להם לאכול אותו. זה לא יעבוד (אני אומרת זאת מניסיון מר שלי עם ילדי). בגילאים הללו אין למעשה לילד בחירה חופשית עדיין, הוא לגמרי שבוי בידי ייצרו. רק כשיתחילו להתבגר, בערך באמצע שנות העשרה, כשהם יתחילו פתאום להתעניין, לברר, לחקור ולשאול (ההתעניינות בגיל הזה היא בכל תחומי החיים, אך לענייננו אנו מדברים כעת על התזונה), זה השלב שבו נוכל להתחיל לדבר אתם על מה שבריא ומזין ומה שלא. זה הזמן שבו השכל כבר מתחיל להיות נוכח בחייהם. ברגע שהידע מתיישב אצלם בשכל, כאן נכנסת הבחירה החופשית שלהם, לבחור בין טוב לרע ולגרום לכך שהשכל יצליח לשלוט ולהתגבר על הרגש והיצר.

הרבה מבוגרים פשוט לא יודעים הרבה על תזונה בריאה, אנחנו ניזונים לרוב מפרסומות אשר עלולות לבלבל אותנו וללמד דווקא את ההיפך, ולעיתים אנו שומעים חצאי אמיתות, מה שגורם לבלבול גדול יותר. אך אם נלמד את הדברים בצורה מסודרת ומדויקת, הם יתיישבו אצלנו בתבנית פשוטה וברורה. כאשר המבוגר ירכוש לעצמו את הידע, יהיה לו קל להעביר לילדו את הדברים הלאה. בשלב הזה גם הנער וגם ההורה כבר מבינים בשכל. כעת לשניהם יש את הבחירה החופשית לבחור בין מה שטוב ומזין לבין מה שמזיק. ההבנה זוהי המשוכה הראשונה. כעת נעבור לשלב הבא – היישום.

זהו השלב הקשה ביותר, בעיקר משום שגם אנו וגם הילדים שלנו צריכים להתחיל ולשנות הרגלי חיים שכבר טבועים בנו עמוק. טעמים אהובים שקשה לנו להיפרד מהם, וגם טעמים חדשים שאמורים להלהיבנו לאוכלם. רובנו לא נולדנו לתוך המזון הפשוט והטוב של הבריאות הטבעית – כמו הפעוטות שהזכרנו קודם, שזכו להיוולד ישר לטעם הבריא – ועלינו לזכור שלשנות הרגל זאת עבודה קשה, גם אם השכל כבר יודע היטב מה נכון ומה לא.

בבית אחד יכולים לגור בכפיפה מבוגרים אשר מעוניינים בשינוי וצעירים אשר הדבר לא מדבר אליהם בכלל. איך משלבים כל זאת ביחד?

עלינו לזכור כל הזמן שהאוירה סביב האוכל צריכה להיות חיובית, נינוחה ורגועה. לא לשדר כפייתיות. כאחת שבאה מתוך התזונה של הבריאות הטבעית, העבודה הכי קשה שלי בבית זאת ההרפיה. ככל שאעיר לילדיי כך ארחיק אותם יותר ואגרום להם לאנטי. ננסה להתמקד במה שמותר ולא במה שאסור. לא להגיד "זה אסור" אלא לחפש את מה שמותר ואותו להגדיל. כאשר אנחנו מתחילים בשינוי אנחנו צריכים לעשות זאת בהדרגה. אם פתאום נסלק מהבית את כל הדברים הלא טובים, הילדים ירגישו ששמטנו להם את הרצפה מתחת לרגליים וזה מאוד ילחיץ אותם ויגרום לאנטי. שינויים עושים בנחת ובהדרגתיות.

הפירות אינם רק לתפאורה ולקישוט אלא באמת לאכילה. קנו את הפירות הכי טעימים ומתוקים שיש, הרגילו את ילדיכם שהם חלק מהנוף של הבית. שימו קערת פירות בשלל צבעים על השיש במטבח או אפילו על השולחן בסלון או בפינת האוכל. ברגע שהפירות נגישים, מי לא יתפתה להושיט את היד ולקחת?

* **קומו בסך הכול חמש דקות יותר מוקדם** בבוקר והכינו לילדיכם מגש של פירות חתוכים, מסודרים בצורה יפה. חיתכו תפוחים, אגסים, תפוזים, בננות, תותים, קיווי, אפרסמון ושלל פירות העונה. הילדים מתרגשים מהמגש הצבעוני והמלא כל־טוב, ומההשקעה שלכם שבאמת לא אורכת כמעט זמן. הילדים זקוקים בבוקר לאנרגיה כדי להתחיל את

יום הלימודים, עם זאת לא טוב להם להתחיל את היום בכבדות. הפירות הם המזון האידיאלי עבורם, הם אוכלים אותם ומקבלים אנרגיה מהסוכר שבהם. העיכול של

הפירות בקיבה הוא פשוט וקל ולכן הילדים יוצאים מהבית מלאי אנרגיה, ועם זאת התחושה בגוף היא של קלילות ונמרצות ולא של כבדות שאחרי ארוחה דשנה.

* **אם כבר מחשב – שיהיה מועיל** - לעתים כשהילדים שלי חוזרים מבית הספר ורוצים קצת להירגע עם תכנית קצרה מול המחשב, אני מנצלת את ההזדמנות ומביאה להם מגש כזה, עם מלפפונים, גמבה, עגבניות, גזר וקולרבי חתוכים למקלות ארוכים. הם מנשנשים ומרוקנים את הצלחת בצייק, ומבקשים שאמלא שוב את המגש. ואני אומרת לעצמי שאם כבר מחשב, אז לפחות שיהיה מועיל.

* **נשנוש לפני הארוחה** - כשהילדים מתיישבים לשולחן לארוחת צהריים או לארוחת ערב, ובעוד הסירים מתבשלים על הגז, אני מגישה להם צלחת עמוסה ירקות חתוכים. הילדים יתחילו את הארוחה בנשנוש של הירקות, ורק אחר כך אגיש את המנה המבושלת.

* **סחטו** - קנו בזול תפוזים ברשת וסחטו להם מיץ תפוזים.

אני מציעה בשלב הראשון שלא להוציא דברים לא בריאים אלא רק להוסיף טוב על הקיים.

למשל – במקום להוציא את הקורנפלקס מהארון, נכין גרנולה ביתית טובה ונשים אותה במקום נגיש ומזמין, במקום להוציא את החלב נניח לצדו חלב שקדים... אם הארון היה מלא עד עתה בממתקים ניתן לקנות בחנות טבע שלל פירות מיובשים כמו לדר, מנגו מיובש, אננס מיובש, חמוציות במיץ תפוחים ועוד... נקפיד לקנות פירות טבעיים ולא מסוכרים ועם צבעי מאכל.

כאשר המאכלים הבריאים הולכים ונכנסים לבית, ונראה שהם מתקבלים בשמחה, נוריד לאט ובהדרגה את המאכלים המזיקים. המטרה היא לא ליצור מצב שבו מצד אחד הורדנו מאכלים לא טובים אך מצד שני נשארנו עם ארון ריק. הילדים

ישדרו מצוקה והרגשת רעב.

יש אמנם דברים שחייבים להוציא מהבית, כמו למשל אבקות מרק המכילות מונוסודיום גלוטומט. דברים כאלה ניתן לעשות בסתר.

לא צריך לפתוח בשיחה על כך ולספר זאת בדרמטיות לילדים, פשוט להסיר מבלי שירגישו. כל שינוי שמדברים עליו יותר מדי גורם לבהלה וללחץ.

בתזונה הטובה הדבר העיקרי הוא כמובן הפירות והירקות. הם מלאים בוויטמינים ומינרלים, פיטוכימיקלים רבים ואנטיאוקסידנטיים. ועוד ועוד יתרונות. זה המזון האידיאלי עבורנו ועבור ילדינו. כאן צריך להוסיף ולהגדיל.

אין ילד שלא אוהב פירות. הם מתוקים וטעימים, וגם יפים ומושכים, צבעוניים, ובעלי מרקמים שונים ומגוונים.

כך שמבלי להוריד עדיין כלום מהמדפים, נוסיף הרבה פירות וירקות. שיהיה מהם בשפע.

זכרו שפירות וירקות אינם סתם קינוח אלא הם עמודי התווך של התזונה שלנו, לכן הקפידו להנגיש אותם בכל דרך שהיא:

* **לא להחביא** - כאשר הילד פותח את המקרר – זה מה שיראה מול העיניים. אל תחביאו את הפירות והירקות בתוך שקית עמוק במקרר, שימו אותם במקום הכי בולט ומושך. הזמינות של הפירות מול העיניים עושה חשק פשוט "לקטוף" מהקערה.

* **שקשקו** - הכינו להם שייקים טעימים מפירות העונה.

* **הקפואו** - אם הפירות כבר התרככו אל תזרקו, חיתכו אותם לקוביות והכניסו למקפוא, אחרי כמה שעות תוכלו להוציאם ולטחון אותם במגיימיקס, כך יצאו לכם גלידות טעימות ומתוקות. הפירות שהילדים שלי הכי אוהבים לגלידות הם מנגו, מלון, תות, בננה, נקטרינות, משמש, קיווי, תמרים, פטל, אוכמניות... כמובן קונים מה שזמין במדפים שבסופר, פרי בעונתו אמור להיות זול ובשל ועסיסי.

* **שתפו** - גיליתי שהילדים מאוד שמחים להשתתף בעשייה, ברגע שהם מכינים אתי ביחד את השייק או את הגלידה הם יותר נהנים לאכול מהם. הם מוזגים לכוסות יפות ומוסיפים קש ולימון. ממש כמו בחנות. כמובן שאפשר גם לשתף אותם למשל בחיתוך הסלט לארוחת הערב. שמתי לב שכשנתיב חותך מלפפונים לסלט הוא חותך ואוכל מיד, וכך הסלט שלנו נאכל עוד לפני שנכנס לקערה.

* **יצירתיות** - אפשר להכין עם הילדים ביחד פרצופים מצחיקים מירקות, לקנות קולפנים בכל מיני צורות ולחתוך אתם למשל שערות מירקות, פרחים, חיות וכל מה שעולה בראשכם. לעשות מההכנה לארוחה הנאה אחת שלמה, כך הרווחנו על הדרך גם בילוי משפחתי נחמד וגם תזונה טובה ואיכותית.

* **לקטו** - פירות וירקות מחברים אותנו לטבע. אל המקור. שם הם גדלים. אפשר לעשות עם הילדים טיול של אחר הצהריים. לקחת שקיות ולצאת אתם לליקוט. כל פרי והעונה שלו. למשל – בסתיו נחפש עצי אגוז, בחורף נצא לליקוט אורניות ונוכל לחפש גם עצי הדר, באביב נחפש שסק ומשמש ופטל ותות, ובקיץ נחפש סברסים וענבים. כל משפחה והאזור שבו היא מתגוררת, תתפלאו אבל גם בעיר אפשר למצוא עצי תות ענקיים ואגוזים וחרובים בכל מקום. כך הרווחנו טיול נעים ומשפחתי של אחר הצהריים וגם בריאות על הדרך.

* **פקנקו** - אחד הדברים האהובים עלי זה לצאת עם הילדים לפיקניק. אני חותכת בקופסה גדולה פירות או ירקות ויוצאים לדרך. אפשר גם כך סתם לשבת בגן שעשועים. לא משנה היעד. כשיוצאים מחוץ בית

מתעורר פתאום התיאבון והילדים זוללים כל מה שמביאים להם. לעתים אני רואה איך הילדים של השכנים שיצאו גם הם לגן המשחקים באים אלינו לחסל ביחד את הקופסה.

* **שתלו** - אם יש לכם שטח אדמה פנוי ליד הבית שלכם או בגינה, ואם מתחשק לכם להשקיע – ניתן לתחום חלקה קטנה ולגדל בה תירס, גזר, חסה, כרוב, סלרי ועוד כל מיני ירקות. אפשר גם לגדל במרפסת באדנית גדולה צמחי תבלין או תותים או עגבניות שרי. הילדים יהיו האחראים על ההשקיה והגידול, וכשיגיע עת הקטיף תוכלו לעשות מזה ממש חגיגה.

* **התנסחו בזהירות** - כפי שהסברנו בהתחלה, הבריאות לא מעניינת את הילדים קטנים. כשבכל זאת אני רוצה לשכנע את נתיב שלי לאכול אני לא אומרת לו: "זה בריא", אלא אני אומרת: "זה יעשה אותך חזק", הניסוח הזה קצת יותר מדבר אליו.

אוכל להציע עוד הרבה רעיונות שונים ומגוונים איך להאהיב את הפירות והירקות על הילדים ואיך להרגיל אותם לאט לאט לתזונה הטובה, אך אחד הדברים הכי חשובים בכל המהלך הוא הדוגמא האישית. לא מספיק לדבר על האוכל אלא שפשוט יראו אותי אוכלת. אם הילדים רואים שאבא ואמא אוכלים סלט גדול בנחת ובהנאה גדולה, זה שווה יותר מאלף מילים. אם הילדים רואים אותנו שמחים במזון הזה הם מקבלים מכך חיזוק בדרך. כך גם אמר אלברט איינשטיין: "הדרך הטובה ביותר ללמד אדם מסוים דבר מה, היא לשמש לו דוגמא".

לעומת זאת, אם הילדים רואים אותנו מתפתים משוקולד, מחטיפים וממזון מתועש, על אחת כמה וכמה שהם יתפתו. אם למשל נאכל ממתקים בהיחבא הם יזהו שאנו עדיין לא שלמים עם דרכנו, לילדים יש רדארים חזקים ביותר. אי אפשר לעבוד עליהם. הם סופגים את האווירה סביב האוכל, ואם האווירה היא של באסה ונאחס סביב השינוי, הוא לא יצליח. לכן קודם כול נעבוד אנחנו על עצמנו, שנהיה באמת שמחים בתזונה הזו, שנאמין בדרך ושנתמיד בה, שנתענג על האוכל באמת ורק כך נוכל להצליח.

כל אלה ועוד עלו בראשי כאשר החלטנו לפני כשנה להצטרף לקיבוץ. אמנם בין קבוצת דגניה תרע"ג וקיבוץ ראש צורים תשע"ז יש כמה הבדלים, אך עדיין, המחשבה שהכותרת 'חברת קיבוץ' תהיה רלוונטית לגבי הייתה נראית לי מופרכת... (בלי לבטל כמובן את הרוח הגדולה שעל גבה נישא רעיון הקיבוץ, ואת הרצון הכן של רוב מייסדיו ליצור חברת מופת שתביא לתיקון העולם...). בדברים המטלטלים של הפילוסוף היהודי עמנואל לוינס, הוא קובע באופן נחרץ כי המילה "אנחנו" אינה הרבים של "אני":

"האחר לחלוטין הוא הזולת. הוא אינו יכול להימנות עמי. הקולקטיביות שבה אני אומר 'אתה' או 'אנחנו' איננה הרבים של 'אני'. אני ואתה אינם יחידים בעלי מושג משותף" (עמנואל לוינס, כוליות ואינסוף עמ' 20). האבחנה בין 'אני', 'אתה' ו'אנחנו' נראית לי בסיסית לחיי קהילה מתוקנים. הכבוד ל'אתה' בנבדלותו, באישיותו החד-פעמית, הבלתי ניתנת לי להבנה מתוך עצמי, בכבוד לאחרות. קהילה מתוקנת היא קהילה שבה הבית הוא בית והמדרכות הן מדרכות... עם זאת, למרות הצורך שלי בפרטיות וקנאותי ל'רשות היחיד' שלי, יש לי גם צורך עז בקהילה... איני יכולה לדמיין את עצמי מתגוררת בעיר או אפילו ביישוב גדול. 'היחיד' הקהילתי הוא דבר מבורך בעיני ונחוה אצלי כמעט כצורך קיומי. ההיכרות והארת הפנים, השכנות, הלימוד המשותף, הושטת היד – כל אלו שקולים בעיני למים ולחם.

משמעות מפתיעה למושג הקיבוץ מצאתי בדבריו של יהודה יערי (סופר והוגה דעות, מאנשי העלייה השלישית) שסיפר על מקור השם 'קיבוץ': "מעשה שהיה כך היה: נתאספנו לילה אחד לשיחת חברים ועסקנו בבעיות עתידנו. בימים האלה כבר יצא הקול במחנה שאנו עומדים לעלות ולהתיישב בעמק יזרעאל ובכל שאלנו את עצמנו: מה שם יקרא לנו? בתוך השיחה קם אחד החברים ואותו חבר לא על העתיד דיבר אלא על העבר דיבר, הוא סיפר שנקלע בין חסידי ברסלב ופגישתו עם אלה הייתה לו בבחינת חוויה עמוקה ביותר. בהתלהבות דיבר אותו חבר שכן הייתה לו חסידות ברסלב בבחינת גילוי. לבסוף כך אמר: חסידי ברסלב נוהגים להתקבץ מדי שנה בשנה בראש השנה

לפני יותר ממאה שנים, בכ"ד באייר תרע"ג, נולד בקבוצת דגניה תינוק קטן וחמוד. לא היה זה סתם תינוק, אלא התינוק הראשון שנולד באם הקבוצות. מיד התכנסה אסיפת חברים לדון איזה שם יינתן לו לרך הנולד. והנה, נחלקו הדעות: מחצית מן החברים תמכו בשם 'אדם' ומחציתם הנותרת בשם 'גדעון'. מפני דרכי שלום נקרא שמו בישראל אדם גדעון... ומי יטפל בתינוק? גם על כך כמובן דנה אסיפת החברים. האם, החלוצה מרים ברץ, הודיעה באופן חד משמעי כי אינה מוכנה לעזוב את עבודתה ברפת לצורך טיפול בתינוק, ולכן הוחלט כי היא תיקח אותו עמה לרפת ותטפל בו במקביל לטיפול בפרות. אולם בכך לא הסתיימה הפרשה – באותה תקופה קבוצת דגניה התנהלה בחלוקת משכורות אישיות לכל חבר באופן שיוויוני. אסיפת החברים הכריעה כי מכיוון שמרים מקדישה חלק מזמנה לטיפול בתינוק ואינה מתמסרת כליל לרפת, ייגרע שליש ממשכורתה...

שלושים ושש שנים מאוחר יותר, בקבוצת כנרת הסמוכה, בחורה צעירה ומוזיקאית מחוננת בשם נעמי ספיר, ביקשה לצאת ללימודי מוזיקה בעיר הגדולה תל אביב. גם כאן התכנסה אסיפת החברים וברוב קולות הכריעה שלא לאשר את הבקשה. אלמלא אם שכולה שקמה והפצירה בחברים 'לתת לילדה להגשים את ייעודה', אולי לא הייתה צומחת ומתפתחת המשוררת והמלחינה האגדית נעמי שמר.

שני סיפורים אלו הן שתי דוגמאות למאפיין מרכזי של הקיבוץ, לפחות בתצורתו הראשונית, והוא הטשטוש בין רשות הרבים לרשות היחיד וחדירתה של רשות הרבים אל האוטונומיה והאינטימיות של רשות היחיד (דוגמאות רבות למכביר ניתן לקרוא בספרים שהתפרסמו בשנים האחרונות כגון 'היינו העתיד' של יעל נאמן ו'הביתה' של אסף ענברי). ביטוי נוסף לעניין זה מופיע בדבריו של מוקי צור מקיבוץ עין גב במאמרו על מדרכות הקיבוץ:

"כפי שידוע לכם בוודאי, בקיבוץ לא היינו קוראים לחדר המשפחה בית. הוא היה חדר. לא קראנו לו בית לא רק בגלל גודלו (שלושה מטרים על ארבעה בימים ראשונים וזה במקרה הטוב, אוהל דולף וליפט במקרה הטוב פחות). קראנו לו חדר כי הקיבוץ היה הבית".

אם לקיבוץ יש גם שורשים ברסלביים, הרי שאולי קיימת בתשיתו האפשרות ליצור קהילה המחפשת את קרבת הלבבות, את התפילה המשותפת ודיבוק החברים, עם היכולת לצאת להתבודדות. רשות הרבים בצד רשות היחיד. יחד ולבד...

יחדיו לתפילה ולעיון בעיר אומן אשר באוקריינא ששם קבורתו של הרבי. להתכנסות זאת בראש השנה קוראים חסידי ברסלב בשם "הקיבוץ", ובכן למה לא נקרא גם אנו למחננו בשם קיבוץ? שמעו אנשינו את דברי החבר, קיימו וקיבלו עליהם לקרוא למחננו מכאן ואילך בשם "קיבוץ השומר הצעיר". וראה זה פלא לא עברו ימים מועטים עד שכל החבורות, הגדודים, הפלוגות והקבוצות הגדולות שינו שמם וקראו לעצמם בשם קיבוץ" ("על המשמר" 12.2.65).

מי בן של מי?*

- Ⓒ אשבל עם שלם בנה של ידידה עם שלם.
- Ⓒ דוד קרנץ בנה של אסתר קרנץ.
- Ⓒ אריאל שבט בנם של אלונה ומורדי שבט.
- Ⓒ שרית שוסהיים בתם של שולמית ושלמה שוורץ.
- *מופיעות רק משפחות שלא הופיעו במדור בעבר

- Ⓒ שרה קבדה בתה של ג'ודי ברנט.
- Ⓒ צביה ברקאי בתם של עדינה ואבי הרשברג.
- Ⓒ חן רוזנצויג בתם של דליה והאורד ניסן.
- Ⓒ ורד קייפי בתם של רותי ודוד נעמן.
- Ⓒ לינה סורוקר בתם של גילה ופול סאק.

❖ קצת באיחור: **דולב בריימן** התגייס לפלחה"ן צנחנים לפני כחצי שנה וכעת סיים בהצלחה רבה קורס חובשים. נאחל לו הצלחה רבה גם בהמשך ושישוב הביתה בשלום.

❖ ברכות **למיכה פרנקנבורג** לרגל קבלת דרגת סגן ניצב במשטרה.

❖ "השיבה שופטינו כבראשונה" – ברכות **לעמיצור איתם** על מינויו לרשם בית המשפט (בדירוג השופטים).

- ❖ מזל טוב לעוז **קלמן** לרגל נישואיו **לנורית**, מזל טוב גם **לתמי קלמן** ולכל המשפחה.
- ❖ מזל טוב להדס **ויובל ויסמן** להולדת התאומים ולסבא וסבתא **שלמה ויפה ויסמן**.
- ❖ מזל טוב לצביה **וצבי ברקאי** להולדת הבן **יואב אליה** ולסבא וסבתא **אבי ועדינה הרשברג**.
- ❖ מזל טוב לשרית **ודרור שוסהיים** להולדת הנכדה, בת **לעמית וחנה**.
- ❖ מזל טוב לבר המצווה **אבינעם ורדי** ולהורים **פזית והרב מרדכי ורדי**.
- ❖ מזל טוב לבת המצווה **מעין רואש** ולהורים **מיטל וחיים רואש**.

בפרקים הקודמים קיבל גבי מכתב מסבו המנוח ששלח אותו לפתור תעלומה מסתורית ובעלת חשיבות. סביב גבי התאספה חבורה בבית סבו והם החלו לחקור את התעלומה, אך הופרעו על ידי פולשים שפרצו לבית הסב. גבי נמלט...

גבי רץ. הוא חזר כלעומת שבא, שועט באפלת המשעול הפתלתל. כנראה שעניבה אדומה ואנשיו הופתעו מזינוקו, מכיוון שמאחוריו הצעקות והצעדים המהדהדים הלכו ונחלשו. הוא עבר עיקול במשעול וצלל לתוך חצר סמוכה מבלי לחשוב, עוקב אחר זכרון ילדות נושן. הוא ניצל את הסביבה המוכרת והצליח להשאיר את רודפיו מאחור. הוא הגיע לקצה הרחוק של הרחוב בלי שיבחינו בו ונעצר מעבר לפינה, מתנשם ומתנשף. הוא נשען על הקיר והביט במה שהפרופסור דחפה לידו. היה זה הפתק שהוא מצא בקופסה. כעת הוא הבחין בשרבוט בצדו השני של הפתק. הוא קירב את הפתק לעיניו המצומצמות באור החלש, שמח שהגשם פסק, שכן הפתק היה רטוב למדי גם כך וקשה היה לקרוא בו. השרבוט כלל שורה אחת קצרה. הייתה זו כתובת, הבין גבי. הוא שלף את הטלפון שלו כדי לחפש את הכתובת והתיישב על ספסל סמוך. הספסל הירוק. גבי נשם עמוקות, דחף את הפתק ואת הטלפון לכיסו וקם על רגליו. "לא אברח יותר, סבא", מלמל. הוא סב שוב על עקביו, מתגנב בין החצרות והשבילים הצרים. הוא עצר באחת החצרות והרים מקל גדול. מודה בלבו למשחקי החרבות של הילד שגר בבית הסמוך, הוא המשיך עד ששב לנקודה שבה נפרד מהפרופסור ושני האדונים. המקום היה שומם. גבי הידק את אחיזתו במקל וחזר לבית סבו. החצר הייתה ריקה והאור בבית עוד דלק. מבעד לחלונות הוא ראה שגם הבית ריק. הוא עמד בחצר הנטושה, נושם את אוויר הלילה הקר. הגשם חזר לרדת.

יגאל שחור לא האמין שזה קורה לו, בפעם השנייה בשנה זו הוא מצא את עצמו יושב כפות במושב אחורי ברכב שהיה בתזוזה, עיניו מכוסות ואוזניו מאומצות

לקלוט את המתרחש סביבו. הוא שמע את אבנר נאנק לידו. כצפוי, הגבר העגלגל והחסון לא נכנע בלי מאבק, וכעת היו לו חבורותיו לתגמול. יגאל לא ידע היכן פרופסור מיכאל הייתה, אם אתם ברכב או במקום אחר. "אבנר", לחש לעמיתו. "אתה בסדר?". "בהתחשב במצב...", נשמעה התשובה, מלווה בגניחת כאב. "אתה יודע היכן רותי?", שאל יגאל עוד. "לא", ענה אבנר. "הם השתלטו עלינו מהר מכדי שאבחין בכך. הם מקצוענים, החבריה האלה, הם לא עושים טעויות." "הרשה לי לחלוק עליך", לחש יגאל. "הם לא ערכו עלינו חיפוש", ובזאת הוא סיים לחתוך את כבליו באולר שהיה חבוי בכיסו. הוא העביר את האולר חרש לחברו והסיר מעדנות את הכיסוי מעיניו. שניהם ישבו לבדם – כפי שחש קודם לכן – בספסל האחורי. בקדמת הרכב ישב רק הנהג והתרכז בדרך הריקה ממכוניות שלפניו. לפי החושך ברכב הסיק יגאל שגם מאחוריהם לא היו מכוניות. הוא תהה היכן היו שאר הברנשים שלכדו אותם, אך הניח למחשבה זו בינתיים. הייתה עוד עבודה לפניו. לצדו אבנר השתחרר גם הוא מכבליו ולאחר מבט מהיר מסביבו הצמיד את להב האולר לגרונו של הנהג המופתע. "עצור בצד", אמר לו. "לאט ובזהירות, שלא תהיה לנו תאונת גילוח". הבחור המפוחד עשה כדבריו. "יפה", אמר אבנר. "כעת, תן לי את האק... מה לעזאזל?! יגאל, הוא אפילו לא חמוש". יגאל חכך בדעתו, זה היה מפתיע. "דומם את המנוע ותן לי את המפתח", אמר לנהג. הוא אחז במפתח שהושיט לו הברנש וסימן לו לצאת מהרכב. אבנר הרחיק את האולר מצווארו ושלושתם יצאו החוצה. בחוץ הביט הנהג לשעבר באולר הלא־מאיים במיוחד כעת, הרים את רגליו ונמלט לעבר חורשה סמוכה. רק כעת הבין יגאל שהם יצאו מהעיר. שני הגברים העייפים החליפו מבטים, "אני בספק אם הוא יודע משהו שמצדיק מרדף אחריו", רטן אבנר. יגאל משך בכתפיו והם חזרו לרכב. בפנים גילו למזלם שלא היה קודן באוטו ויגאל הניע בלי בעיה. "ובכן, זה היה קל. קל קל מדי", אמר אבנר. "ומה אתה יודע?!", הוסיף בהפתעה

מעושה, "הם אפילו לא לקחו את הטלפון שלי!".
יגאל חיטט בכיסו וגילה שגם המכשיר שלו נשאר באורח
נס ברשותו. הוא נאנח והניח את הטלפון שלו בידו
המושטת של עמיתו. אבנר פתח את החלון והשליך את
שני המכשירים החוצה. "אני מניח שכדאי להיפטר גם
מהרכב", אמר יגאל. "אין טעם להקל עליהם לעקוב
אחרינו". "כן", הסכים אבנר. "לפחות אנחנו יודעים

שהם לא תפסו את גבי. ושהם ממש רוצים למצוא
אותו". יגאל הנהן, "אני מקווה רק שהם לא פגעו
בפרופסור, היא קשוחה משהיא נראית, אבל בכל
זאת...". הם זנחו את הרכב בצד הדרך קרוב לתחנת
דלק, משם התקשרו להזמין מונית. היה עוד לילה ארוך
לפניהם.

בני לוי

מרקים...

אין כמו מרק מהביל בימים הקרים בראש צורים, בני לוי משתף אותנו במתכון פשוט וטעים...

מרק קובה חמוסטה לעצלנים.

החומרים:

חצי שקית (לפחות) עלי סלק (מגולד).

חצי שקית (לפחות) עלי כרפס (סלרי).

בצל.

עגבנייה חתוכה לקוביות.

שום.

קישוא מגורד.

1-2 לימון.

2 כפות רסק עגבניות.

קובה קונים בסופר, **לכן המתכון לעצלנים.**

אופן ההכנה:

מטגנים בצל, מוסיפים את עלי הסלק והכרפס (לפחות

חצי שקית מכל סוג), שום, עגבנייה, קישוא וקצת מים.

מאדים כ-10 דקות ומוסיפים כ-2 ליטר מים, מכסים

ומבשלים עד שהירקות מוכנים.

מתבלים באבקת מרק עוף, קצת מלח, פלפל וכ-2 כפות

רסק עגבניות. מביאים לרתיחה.

סוחטים לימון טרי אחד או שניים לפי הטעם – המרק

אמור להיות חמוץ (לכן קוראים לו חמוסטה).

לוקחים את הקובה כשהם קפואים ומכניסים אחד

אחד למרק תוך כדי רתיחה.

לא מנמיכים את האש עד שהקובה מוכן.

כשהקובה צף הוא מוכן.

חורף חם ונעים לכולם ובתאבון.

שלום לכולם וה' עמכם!

גם בצוות ההדרכה יש חדשות – החודש הסניף קיבל בברכה את בניה זלצר מאלון שבות, להדרכת שבט אורות עם אליאב סימון ואדוה לוי. תודה שהצטרפת אלינו!!
ביום ההולדת של גילעד שער הי"ד לקחנו חלק במבצע "מתוק בלב" וחילקנו עוגיות כסניף. שבע"ה נזכה להרבות יחד אהבה בישראל! בברכת חברים לתורה ולעבודה, הצוותים ועידית.

בתחילת החודש חגגנו במסיבת חנוכה של הסניף, במשחקי גיבוש, הרקדה וכמובן סופגניות ☺.
בהמשך החג נערכו סמינריונים לצוות ההדרכה ולצוות העשייה, שהחליף את שמו בהחלטת חברי הצוות ומעכשיו ייקרא "צוות צור נחשון". השם "צור נחשון" מבטא את העוצמה ומשלב את הייחודיות של הצוות בראש **צורים** עם החיבור לכלל צוותי נחשון בשאר הסניפים. הצוות יצא לצומת לשמח את החיילים בשתייה חמה, ובכל פעם ייבחרו כמה חיילים שהצוות "יגשים להם חלום" בפינוק מיוחד לבקשתם לקראת שבת.

נוער ראש צורים

מה עוד היה לנו החודש??

היו כמה ערבי לימוד במועדון – כאן ההזדמנות לומר תודה רבה לחגי **מישור** על כל העזרה, אנו מעריכים זאת מאוד!!

חשבנו איך להפוך את המועדון והשיח של הנוער למשמעותי ובעל תוכן, אז החלטנו לפתוח את "המרקיה" אחת לשבועיים במועדון הנוער – ערב מרק ולימוד סביב נושא מסוים שהנוער ייבחר. השבוע אכלנו מרק בצל ☺ ולמדנו בנושא – איך מגדירים אדם דתי? איפה אנו שמים את הגבולות שלנו? ועוד... היה מאוד מעניין! כל הכבוד לצוות המרקיה: **מרמר קרמר, שיראל שבט ואליאב סימון**.

החלטנו שאחת לשבועיים שכבה מתחלפת בסבב תנקה ותשטוף את המועדון כדי שיהיה לכולם כיף יותר להיות בו. שבוע שעבר הגיע תור שכבת י' לנקות את המועדון, כל הכבוד לכל מי שהגיע ולקח חלק, ולשאר הנוער – שמרו על המועדון!! ☺

כמה חבר'ה מהנוער יצאו לחזק ולעודד בכיכר רבין. היה משמעותי וחשוב!! כל הכבוד...

מסיבת חנוכה!!! מה היה??

ערכנו בין השכבות תחרות משימות מגניבות הקשורות לחנוכה (הדלקת נרות בבתים של משפחות, מציאת מטבעות חנוכה, מאסטר שף מטורף, הימורים ושאלות ידע על חנוכה).

התחרות הייתה צמודה ביותר אך השכבה שזכתה היא שכבת י"א (עוד מעט תראו במה הם זכו... הם כבר הספיקו לממש את הזכייה ☺)!!

ערכנו תחרויות יצירה וגילינו כישרונות מפתיעים בנוער...

כמובן כל זה לא היה קורה בלי הארגון המסור של הערב המושקע, אז כל הכבוד ל: **שיראל שבט, תמר יסלון, ישי סקמסקי וניצן שכטר**, נציגי מועצת הנוער... גאים בכם!!!

"המרקיה"!!!

מימוש הזכייה בפיצה של שכבת י"א ממסיבת חנוכה

המועדון לאחר תורנות ניקיון, סחתיין!

מסיבת חנוכה של הנוער

מסיבת חנוכה של הסניף

צוות עשייה נחשון בפעולה

